

Asia C-415/20

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

7.9.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Finanzgericht Hamburg (Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

20.8.2020

Kantaja:

Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions GmbH

Vastaaja:

Hauptzollamt Hamburg

Pääasian kohde

Kanne, jossa vaaditaan korkojen maksamista perusteettomasti myöntämättä jätetyistä vientituista ja perusteettomasti määrätystä seuraamuksista

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Unionin oikeuden tulkinta, SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Koskeeko unionin oikeudessa säädetty jäsenvaltioiden velvollisuus palauttaa unionin oikeuden vastaisesti kannetut maksut korkoineen myös tapauksia, joissa perusteena palauttamiselle ei ole Euroopan unionin tuomioistuimen toteama oikeudellisen perustan unionin oikeuden vastaisuus vaan kyseisen tuomioistuimen yhdistetyn nimikkeistön (ala)nimikkeestä esittämä tulkinta?

2. Voidaanko Euroopan unionin tuomioistuimen kehittämiä, unionin oikeuteen perustuvaa oikeutta korkoihin koskevia periaatteita soveltaa myös vientitukien maksamiseen, josta jäsenvaltion viranomainen on kieltäytynyt unionin oikeuden vastaisesti?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 15.4.1999 annettu komission asetus (EY) N:o 800/1999 (EYVL 1999, L 102, s. 11), johdanto-osan 65 perustelukappale sekä 49 ja 51 artikla

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Yleisistä verosäännöksistä annettu laki (Abgabenordnung, jäljempänä AO), erityisesti sen 37, 233 ja 236 §

Yhteisten markkinajärjestelyjen ja suorien tukien täytäntöönpanosta annettu laki (Gesetz zur Durchführung der gemeinsamen Marktorganisationen und der Direktzahlungen, jäljempänä MOG), 6 ja 14 §

Lyhyt kuvaus tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Kantaja vei siipikarjanruhoja kolmansiin maihin. Tammi- ja kesäkuun 2012 välisenä aikana vastaajana oleva tullitoimipaikka kieltäytyi myöntämästä kantajalle vientitukia maasta viedyistä tavaroista ja viittasi siihen, että viedyt tuotteet eivät ole laadultaan myyntikelpoisia, koska siipikarjanruhoja ei ollut kynitty kokonaisuudessaan tai niissä oli liian paljon sisäelimiä, sekä määräsi kantajalle lisäksi seuraamuksen sillä perusteella, että kantaja oli hakenut korkeampaa vientitukea kuin se, johon se on oikeutettu.
- 2 Sen jälkeen, kun unionin tuomioistuimen 24.11.2011 annetussa tuomiossa Gebr. Stolle (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774) maataloustuotteiden nimikkeistä vientitukia varten 17.12.1987 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 3846/87 (EYVL 1987, L 366, s. 1) liitteessä I olevasta alanimikkeestä 0207 1210 tai 0207 1290 esitetyn tulkinnan perusteella Finanzgericht Hamburg oli päättänyt, että se, että ruhossa on vähäinen määrä höyheniä, ei ole vientituen myöntämisen kannalta vahingollista ja että ruhossa saa olla mukana enintään neljä kyseisessä alanimikkeessä mainituista sisäelimestä, vastaajana oleva tullitoimipaikka myönsi kantajalle haetut vientituet ja palautti määrätyt seuraamukset.
- 3 Tämän jälkeen kantaja vaati vastaajana olevaa tullitoimipaikkaa maksamaan korkoa aiemmin perusteettomasti myöntämättä jätetyistä vientituista ja perusteettomasti määrätyistä seuraamuksista ajanjaksolta, jona tukia ei myönnetty ja seuraamukset määrättiin, mistä vastaajana oleva tullitoimipaikka kieltäytyi.

Vastaajana oleva tullitoimipaikka hylkäsi samoin edellä mainitusta hylkäyspäätöksestä tehdyn oikaisuvaatimuksen. Kantaja nosti tästä syystä kanteen ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys: korot perusteettomasti maksetuista ja palautetuista seuraamuksista

- 4 Kantaja ei voi perustaa korkovaatimustaan kansallisiin säännöksiin. AO:n 233 §:n ensimmäisen virkkeen mukaan verovelkasuhteeseen perustuville oikeuksille, joihin AO:n 37 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan kuuluvat myös oikeudet palautukseen, maksetaan korkoa ainoastaan siltä osin kuin sitä lainsäädännössä edellytetään. Tältä osin kyseeseen tulevaa AO:n 236 §:ää ei kuitenkaan voida soveltaa käsiteltävässä asiassa, koska siinä edellytetään, että perustana olevaa palautettavaa määrää on vaadittu tuomioistuimessa, mitä käsiteltävässä asiassa ei kuitenkaan ole tapahtunut. Ainoastaan siinä tapauksessa oikeus korkoon voi syntyä siitä lähtien, kun asia on pantu vireille, toisin sanoen kanteen tiedoksiannosta vastaajalle. Myöskään asetukseen N:o 800/1999 ei sisälly oikeudellista perustaa, johon kantaja voisi perustaa vaatimuksensa.
- 5 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin niin, että jos (tuonti)tullit on kannettu unionin oikeuden vastaisesti, jäsenvaltioilla on unionin oikeuteen perustuva velvollisuus maksaa palauttamiseen oikeutetuille yksityisille kyseisiin määriin liittyvät korot, jotka kertyvät siitä lukien, kun yksityinen on maksanut palautettavat määrät (tuomio 18.1.2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, tuomiolauselma). Tämä unionin tuomioistuimen tuomio on jatkoa ratkaisuille, joissa unionin tuomioistuin on velvoittanut unionin oikeuden perusteella jäsenvaltiot paitsi palauttamaan unionin oikeuden vastaisesti kannetut maksut myös korvaamaan yksityisille menetykset, jotka aiheutuvat siitä, että rahamäärät eivät olleet käytettävissä (ks. mm. tuomio 27.9.2012, Zuckerfabrik Jülich, C-113/10, C-147/10 ja C-234/10, EU:C:2012:591, 65 kohta), ja jäsenvaltioiden on lisäksi maksettava korkoja lähtökohtaisesti kyseessä olevan perusteettoman maksun maksupäivän ja sen palautuspäivän väliseltä ajalta (ks. tuomio 18.4.2013, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, 28 kohta).
- 6 Asetuksen N:o 800/1999 51 artiklaan perustuvat seuraamukset eivät tosin ole maksuja vaan sakkoja. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pitää kuitenkin selviönä, että edellisessä kohdassa mainittu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on ymmärrettävä laajassa, yleisessä merkityksessä siten, että jäsenvaltion viranomaisen unionin oikeuden vastaisesti asettaman julkisoikeudellisen maksuvelvoitteen oikeudellisella luokittelulla (tuonti)tulliksi, veroksi tai – kuten käsiteltävässä asiassa – seuraamukseksi ei ole merkitystä.
- 7 Unionin oikeuden näkökulmasta ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pitää sitä vastoin epävarmana, koskeeko edellä kuvattu jäsenvaltioiden velvollisuus myös

tapauksia, joissa perusteena palauttamiselle ei ole unionin tuomioistuimen toteama oikeudellisen perustan unionin oikeuden vastaisuus vaan – kuten käsiteltävässä asiassa – (pelkästään) kyseisen tuomioistuimen yhdistetyn nimikkeistön (ala)nimikkeestä esittämä tulkinta.

- 8 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen näkemyksen mukaan unionin tuomioistuimen useasti korostama näkökohta, joka koskee niiden menetysten korvaamista, jotka yksityiselle aiheutuvat siitä, että rahamäärät eivät olleet käytettävissä (ks. mm. tuomio 18.4.2013, Irimie, C-565/11, EU:C:2013:250, 21 kohta), voisi kuitenkin päteä myös pääasiaan. Myös kantajalle on nimittäin aiheutunut menetyksiä siitä, että varat, jotka sen oli käytettävä perusteettomasti määrättyjen seuraamusten maksamiseen, eivät olleet sen käytettävissä likvideinä varoina.
- 9 Kun tarkastellaan ajankohtaa, johon unionin tuomioistuimen SEUT 267 artiklan mukaisen toimivaltansa nojalla antama tulkinta vaikuttaa, on todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällaisella tulkinnalla selvennetään ja täsmennetään tarvittaessa tämän oikeussäännön merkitystä ja ulottuvuutta, sellaisena kuin sitä pitää tai olisi pitänyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulosta alkaen. Tästä seuraa, että tuomioistuin voi ja sen pitää soveltaa näin tulkittua oikeussääntöä oikeussuhteisiin, jotka ovat syntyneet ja jotka on perustettu ennen tulkintapyyntöä vuoksi annetun tuomion antamista, jos lisäksi ne edellytykset täyttyvät, joiden perusteella kyseisen oikeussäännön soveltamista koskeva asia voidaan saattaa toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi (tuomio 22.10.1998, IN. CO. GE.'90 ym., C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:498, 23 kohta). Unionin tuomioistuimen 24.11.2011 antamassa tuomiossa Gebr. Stolle (C-323/10–C-326/10, EU:C:2011:774) asetuksen N:o 3846/87 liitteessä I olevasta alanimikkeestä 0207 1210 tai 0207 1290 esittämä tulkinta vaikuttaa siten myös käsiteltävässä asiassa taannehtivasti sillä seurauksella, että kantajalle määrätty seuraamus oli alun pitäenkin unionin oikeuden vastainen ja siten vahvistettu unionin oikeuden vastaisesti.

Toinen ennakkoratkaisukysymys: korot myöhässä maksetuista vientituista

- 10 Unionin oikeuteen ei sisälly säännöstä, jossa säädetään oikeudesta korkoon siinä tapauksessa, että vientituki maksetaan perusteettomasti myöhässä. Kun tarkastellaan käsiteltävää asiaa, asetuksen N:o 800/1999 49 artiklan 8 kohdassa ei etenkään säädetä siitä, mitä oikeuksia viejällä on, jos siinä säädetty määräaika on päättynyt eikä jäsenvaltion viranomainen ole maksanut vientitukea. Siten on lähtökohtaisesti asianomaisen jäsenvaltion asia säännellä kansallisessa oikeusjärjestyksessään edellytyksiä korkojen maksamiselle myöhässä maksetuista valtiontuista.
- 11 Kansallisessa oikeudessa ei tunneta yleistä oikeusperiaatetta, jossa edellytettäisiin (asianmukaisten) korkojen maksamista maksamattomille valtion suorituksille, vaan sen mukaan korkoa on maksettava ainoastaan tarkasti kuvattujen tunnusmerkistöjen perusteella. Nyt tarkasteltavassa tapauksessa kyseeseen tulisi

lähtökohtaisesti MOG:n 14 §:n 2 momentti, luettuna yhdessä AO:n 236 §:n kanssa. Edellytyksenä on kuitenkin myös tältä osin asian vireillepano tuomioistuimessa (ks. edellä 4 kohta), mitä käsiteltävässä asiassa ei ole kuitenkaan tapahtunut, koska kantaja ei ole nostanut kannetta seuraamusten palauttamiseksi.

- 12 Koska viedyistä siipikarjanruhoista myönnettävät vientituet, joihin kantaja oli unionin oikeuden nojalla oikeutettu, maksettiin kantajalle ajallisesti vasta paljon myöhässä, kantajalle on aiheutunut menetyksiä siitä, etteivät nämä määrät olleet sen käytettävissä; kantaja lienee siten ollut samankaltaisessa tilanteessa kuin maksu- tai verovelvollinen, joka velvoitetaan unionin oikeuden vastaisesti maksamaan maksuja tai veroja.
- 13 Unionin tuomioistuin on korostanut ”eräänlaista symmetriaa” yhtäältä talouden toimijoiden, jotka saavat virheen vuoksi unionin oikeuden vastaisesti etua, ja toisaalta talouden toimijoiden, joille aiheutuu virheen vuoksi unionin oikeuden vastaisesti haittaa, tilanteiden välillä (tuomio 18.1.2017, Wortmann, C-365/15, EU:C:2017:19, 29 kohta). Asetuksen N:o 800/1999 johdanto-osan 65 perustelukappaleen mukaan viejien tasapuolisen kohtelun takaamiseksi jäsenvaltioissa vientitukien alalla olisi säädettävä jokaisen perusteettomasti saadun edun osalta sen saajan suorittamasta takaisinmaksusta korkoineen. Tämän unionin oikeuden säännöksen mukaisesti kansallinen lainsäätäjä on MOG:n 14 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säättänyt, että etuuksien palauttamissaataville on maksettava korkoa saatavien syntymisajankohdasta lähtien. Symmetriaperiaatteeseen pohjautuva kansallisen oikeusjärjestyksen muotoilu voisi edellyttää, että talouden toimija voi samalla tavalla vaatia oikeutta korkoihin jo siitä ajankohdasta alkaen, jona vientitukea on perusteettomasti kieltäydytty myöntämästä, koska muutoin unionin tuomioistuimen korostama ”eräänlainen symmetria” talouden toimijan tilanteen ja tullihallinnon tilanteen välillä toteutuisi vain erittäin vajavaisesti.
- 14 Asianomainen jäsenvaltio on kuitenkin MOG:n 14 §:n 2 momentissa ainakin säättänyt, että etuuksia, joihin myös vientituet MOG:n 6 §:n 1 momentin 1a kohdan mukaan kuuluvat, koskeville saataville on maksettava korkoa asian tuomioistuimessa vireillepanosta eli kanteen vastaajalle tiedoksiannosta alkaen. Talouden toimijalle kuuluu siten ainakin osittain asianmukainen korvaus taloudellisista menetyksistä, joita sille on aiheutunut siitä, että jäsenvaltio on maksanut vientituet unionin oikeuden vastaisesti myöhässä. Nyt tarkasteltavassa tapauksessa kantaja ei, kuten jo todettiin (ks. edellä 4 kohta), ole kuitenkaan vaatinut oikeutta vientitukeen nostamalla kanteen.
- 15 Sitä, että talouden toimija ei vaadi oikeuttaan vientitukiin tuomioistuimessa vaan pelkästään tekemällä ensimmäisessä asteessa oikaisuvaatimuksen jäsenvaltion tulliviranomaiselle, tapahtuu käytännössä usein, kun osapuolet odottavat prosessiekonomisista syistä tuomioistuimen pilottiasian lopputulosta. Siinä tapauksessa, että pilottiasian lopputulos on talouden toimijan kannalta edullinen, se ei voi kansallisen oikeuden mukaan vaatia korkoja, mikä voidaan oikeuttaa sillä näkökohdalla, että kun talouden toimija päättää olla nostamatta kannetta

vaatiakseen oikeutta vientitukeen vaan odottaa sen sijaan pilottiasian lopputulosta, kyse on talouden toimijan itsenäisestä päätöksestä, ja talouden toimijan on sitten myös vastattava sen oikeudellisista seurauksista eli AO:n 236 §:n mukaisesta oikeudesta korkoihin luopumisesta.

TYÖASIAKIRJA